

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԵՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ԲԱՅԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԺԸ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 32

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Լճի տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած չէ, ամբողջ 18րդ չորանի (902 չորան. — 903 օգոստ.) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կանխելի: Կարելի է նաև բաժնորդագրուել քանի ամիս համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2 ֆր. հաշուելով և 1903 օգոստոս ամսէն անդին հանդիսանալով:

1904 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27 ՇԲ. (Հ. Տ. Փետրուար 14)

Խմբագրութեանը, եթէ հարկ համարի, հաստատուելով և կանխաժողով կը հրապարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրապարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակայքը 1 սանդղակարժէ 1 քաղաքի 2 սանդղակով:

(Փոխարէն 1903 ՅՈՒՆԻՍ 10 ֆ)

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de Rédaction: Rue Beaumont, 9.

ԲՈՎԱՆԻՆԻ ԿՈՒՆԻՍԻՒՄ

Սոսկալի լուրեր Խարբերդէն. — Խոնովո-քիւնցեր Հայաստանի մէջ. — «Հայաստանի բարեկամներ» ընկերութիւնը. — Տիգրանի ցոյց Բագուի Հայերի եկեղեցիին մէջ. — Հայեր ի Ռուսիա. — Հայեր ի Խորհրդա. — Հայեր յԱմերիկա. — Տեղական. — Տիար Կ. Յ. Բասմաջեան. — Նոր հրատարակութիւններ. — Թիւրքիա եւ Ամերիկա. — Պայքարեան լուրեր. — Ալպանական ապստամբութիւն. — Ռուսեանաբնական պատերազմը. — Ծանուցումներ:

ՍՈՍԿԱԼԻ ԼՈՒՐԵՐ ԽԱՐԲԵՐԴԷՆ

Ալեքսանդրիան հաղորդուած է մեզ հետեւեալը.

Հայրենիքէն վերադարձած ազգականները տեղեկացայ հետեւեալ մորմոքի լուրերուն զորս հաղորդելով ձեզ կերպաւորեմ ստուգութեանը:

1. Խարբերդի ամերիկեան հիւպատոսը թուրք կառավարութեան անպատկառ ի գործ դրած խժժուած հանդէպ զայրացած մեկնած է իր պաշտօնավայրէն: Լսեցի թէ Ամերիկա կերթայ, ուր անշուշտ ն. վսեմութիւնը մեր լսածէն աւելին և սարսափելին կը պատմէ:

2. Ապահովութեան բացարձակապէս չզոյլութեան պատճառով, այս տարի ամառը ի հարցաքննութենէն յետոյ, Եփրատ գոլէճի գիւղերովի ռուսներն իրենց սովորական արձակուրդը չկրցան վայելել, օդափութեան երթալով գիւղերը: 3 ամիս բանտուած կը մնան գոլէճին մէջ:

3. Յարգելի Սիմոնեանը սպաննող ոճրագործին խայտառակ անհիմն զրպարտութեանը վրայ, մի քանի ամիս առաջ, քաղաքին երեւելի անձնաւորութիւններէն 48 հոգի կը ձերբակալուին: Սրիկայ թուրք մը, Գէսի-րիկցի Համտի, ոստիկան, ամէն օր իրիկուան ժամը 9էն մինչև առաւօտ կը տանջէ անգթօրէն, կը գանակոծէ զանոնք, ըսել տալու համար թէ «այս ինչ անձինք յեղափոխականներու հետ յարաբերութիւն ունին»: Ոմանք այս չարակոչկոճ ստիպումի տակ կը խոստովանին իրենց յեղափոխական ըլլալը և յայտնութիւններ ալ կընեն կասկածի ենթակայ հարուստ Հայերու համար:

4. Եփրատ գոլէճի առաջնակարգ ուսուցիչներէն բրօք. Թէնէքէճեանն

ալ, ինչպէս որ գիտէք, բանտարկուած է: Գոլէճի ամառը ի հարցաքննութեան առթիւ թէ՛ տնօրէն Մր. Պար. Նըմ և թէ՛ ամերիկեան հիւպատոսը յատկապէս դիմումներ ընելով, օրուան մը համար, իրենց երաշխաւորութեան տակ թողտուութիւն կը խնդրեն որպէսզի բրօք. Թէնէքէճեան իր աւանդած դասերուն քննութիւնը անձամբ վարէ և ապա վերադառնայ բանտ: Կառավարութիւնը չյարգեալ այս դիմումը, մինչև անգամ անպատկառ կը գտնուի դիմողներուն հանդէպ: Մր. Պար. Նըմ անձանձիւ դիմումներէ ետքը կը յաջողի բանտ երթալ ի տեսակցութիւն. բանտարկելոց կացութեան և նկարագրութեան հանդէպ սահմակած, անգլիական հիւպատոսին հետ եղելութիւնը կը հեռագրէ կ. պօլիս: Այս գիմումին շնորհիւ կը բարեփոխուի բանտարկելոց վիճակը: Քաղաք կը փոխադրեն, 48 հոգի վեց սալի վրայ շրջապակազետեղուած (1):

5. Ռուսէն Չարդարեան, ուսուցիչ Սզգ. կեդրոնական վարժարանին, նախապէս ձերբակալուած, հարցաքննութեան և ազատ արձակուած էր. երկրորդ անգամ նորէն կը ձերբակալեն. տունը մանրակրկիտ խուզարկելով կը գտնեն 2 զէնք ու թուղթի կտոր մըն ալ՝ վրան «մենք յեղափոխականներ ենք» կայլն գրուած. աւելորդ է ըսել որ թէ՛ Թէնէքէճեանի և թէ՛ Չարդարեանի տունը գտնուած զէնքերն ու թուղթի կտորը ոստիկան Համտիի սաղարաններն են: Այդ թուղթի պատճառով Չարդարեան սոսկալի տանջանքներու կենթարկուի. գլուխը երկաթ շրջանակով մը կը պրկեն գանկը ճաթեցնելու աստիճան. թէ՛ պարանոցէն և թէ՛ ոտքերէն շրջալուծած կը գանակոծեն. չարատանջ պրկումէն Չարդարեանի գանկին ձախ կողմը կը ծակի:

6. Սէմէրճեանը ձերբակալուելէ ետքը տունը կը խուզարկեն, բան մը ալ չեն գտներ. անխնայ գանակոծելով, տանջելով անդամալոյծ կընեն և ապա, որպէսզի իրենց վայրագութիւնը

(1) Կ. պօլիս հայ թերթերի տուած վերջին լուրերին նայելով, այս բանտարկուածներէ մէկ քանին (անունները չեն նշանակուած) ազատ արձակուել են այժմ. նախապէս Առաջնորդարան տարուելով, ուր Սուլթանին համար մաղթանքներ ըրեր են սովորականին համեմատ: ԽՄԲ.

պարտկեն, չքմեղանան, բանտին պատահանէն վար գահավէժի մը մէջ նետելով կը տարաձայնեն թէ «ինքզինք նետեց ու մեռաւ»:

7. Մկրտիչ Տէր-Ստեփանեան, դեղագործ, ձերբակալելով տունը կը խուզարկեն և կը գտնեն իր տղուն կրօնագրի տուութեան դպրոցական ձեռագիր տետրակը... որ կըլլայ յեղափոխական, փաստակար գրութիւն մը: Երբ իր տանը մէջ կը սկսին գանակոծել Մկրտիչը, աղջիկը՝ որ ծննդաբերութեան օրերուն մօտենալուն պատճառով հօրը տունը հիւրընկալուած էր, այդ վայրագ խոշտանգումին հանդէպ չկրնալով լուռ հանդիսատես մը ըլլալ, դուրս կելլէ իր հայրիկը պաշտպանելու համար. ոստիկաններն այդ յանդիմութեան վրայ կատաղած, զայն կը գանակոծեն ու անընդի առուակի մը մէջ տանելով հոն չարաչար մահով կը մեռցնեն: Տղան, 14 տարեկան տարաբաղդ պատանի, իր կրօնագրի տուութեան փաստակար ձեռագիրը գետ ընկնուած, չը հասկցուած, Տէրվիչ Մ. հալլէի ձորին մէջ բռնութեան մը ենթարկուելէ յետոյ բանտարկուել, բայց ապա ազատ արձակուել է:

Խարբերդի մէջ չափահաս աղջիկները և պատանիները չեն կրնար փողոցը առանձին պտըտիլ:

8. Յերմանեան հաճի Յակոբ, հարուստ վաճառական, որի տան մէջ արգոսի աչքերով եղած խուզարկութիւնով ալ ո՛չ թուղթ և ո՛չ զէնք կը գտնուի, այսու ամենայնիւ կը բանտարկուի շրջապակապ. պատճառը՝ Չարդարեանի և Թէնէքէճեանի հետ ունեցած յարաբերութիւնը, բարեկամութիւնն է եղեր:

9. Կոտորածէն ետքը կեսարիայէն գաղթած ընտանիքի տէր 4 երիտասարդ Հայերն ալ ձերբակալուելով չարաչար տանջելէ ետքը, զայրանալով անոնց աննկուն արիւթեան և դիմադրութեան վրայ, չորսն ալ ցիցի զարկած կը մեռցնեն:

10. Թէ՛ քաղաքին և թէ՛ գիւղերուն մէջ զրաջիական, բարեկամական յարաբերութիւնները, երթեկը դադարած են. սարսափը պարականգնած է. թուրք, ֆուրդ ազատ են ամէն բանի, ամէն գազանային ոճրի, բարբարոսական կողոպտումի և չարատանջ զրկումներու համար:

ԽՈՒՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Կ. պօլիս եւրոպական թերթերին այսօր հասած հեռագիր մը կըսէ թէ «պաշտօնական լուրեր ստացուած են այստեղ թէ Անատոլիոյ մէջ ծանր անկարգութիւններ ծագած են, որոնց պատճառ եղած են Հայերի և Գիւրտերի միջև եղած անհամաձայնութիւնները»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկացիներէ կազմուած «Հայաստանի բարեկամներ» (The Friends of Armenia) անուն ընկերութիւնը կը շարունակէ անգլիերէն լեզուով տեղեկագրեր տարածել, ուստի կառավարութեան կողմէն Ռուսիայի Հայերին և Հայաստանեայց եկեղեցիին դէմ վերջերս եղած հալածանքներին նկատմամբ:

Այդ շրջաբերական տեղեկագրերը, որոնք ինչպէս շատ մը լրագրերին նոյնպէս և մեզ ալ զրկուած են, աւելորդ կը համարինք թարգմանել Արմենիայի մէջ որովհետեւ մեր ընթերցողները արդէն ծանօթ բաներ են: Միայն պարտք կը համարինք շնորհակալութիւն յայտնել այդ ընկերութեան, հայ ազգին ցոյց տուած իր համակրական ու ցաւակցական զգացումներէ համար:

«Հայաստանի բարեկամներ» ընկերութեան լրագրական ճիւղին հսկող Օրիորդ Էլիս Ոթոն Պաքուէլ որ Պոսթոն քաղաքի The Woman's Journal շաբաթաթերթին խմբագիրն է և իր հայապաշտպան հրատարակութիւններով արդէն ծանօթ է արտասահմանի հայութեան, յատկապէս շրջաբերական մ'ալ զրկած է խմբագրութեանս, որով կը հրաւիրէ բոլոր Հայերն որ թիւրքիայի, Ռուսիայի և այլ տեղերի հայ գաղութներին վերաբերեալ անպիտի լուրերն ու տեղեկութիւններն որոնք հաւանօրէն կրնան շահագրգռել Ամերիկացիները, բարեհաճին ճշգրտեալ հաղորդել իրեն որպէսզի ինք ալ զանոնք հրատարակել տայ ամերիկեան լրագրերներին մէջ:

Օր. Պէքուէլի հասցէն հետեւեալն է. Miss Alice Stone Blackwell 45, Boutwell Ave. DORCHESTER, Mass. (Etats-Unis d'Amérique)

Պետերբուրգէն հեռագրուած է
Փրանսերէն լրագիրներին հետեւալը.
«Հայ եկեղեցականները փետր. 15ին
Բագուի եկեղեցիին մէջ հանգիստաւոր
կերպով մաղթանքներ ըրին ռուս
զօրքերի յաղթութեան համար: Մաղ-
թանքէն յետոյ երբ ազգային երգն ալ
կը վերջացունէին, եկեղեցականներին
վրայ ռուս մը նետուելով պայթեցաւ:
Շատ մը մարդեր վիրաւորուեցան,
որոնցմէ երկուքը մահացու կերպով:
«Նախնական յուզումն երբ անցաւ,
բազմութիւնը, իրեն առջեւ տանելով
ցարին պատկերը, գնաց մինչև կա-
ռավարչին ապարանքը և անկէ խնդ-
րեց ցարին հաղորդել իր հաւատար-
մական զգացումներն արտայայտու-
թիւնը. միանգամայն և 10.000 ռուբլի
(գրէթէ 27.000 ֆր.) յանձնեց կառա-
վարին, վիրաւորեալ ռուս զօրքերին
համար:»

Այս կարճ հեռագրէ չենք կրնար
որոշ կերպով գիտնալ դէպքին ման-
րամանութիւնը և չենք ալ կրնար
ըմբռնել թէ ինչո՞ւ Հայ մը եկեղեցիին
մէջ այդպէս ուժանակ պիտի պայթե-
ցունէ որի արդիւնքն եղած է — և
պիտի լինէր անշուշտ — շատ մը Հա-
յերի վիրաւորուիլը, 2 Հայի մեռնիլը,
անշուշտ շատ մը Հայ կիներին և տղա-
յների սարսափահար հիւանդանալը և
այդ առթիւ ալ Հայերի ծոցէն 10,000
ռուբլի ելնելը՝ ռուս կառավարութեան
գանձը մտնելու համար. իսկ իր հա-
յատեցութեամբ տիրահոյակ կալի-
ցին իշխանին ի՞նչ քնաս հասաւ ատկէ:

Եթէ մարդ աւելի խորունկը մտա-
ծէ, մինչև իսկ կը փորձուի հաւատալ
թէ Գալիցիոյ խաւաքէր սիրտն ու-
նեցող ռուս պաշտօնեայնէր կողմէն
սարքուած բան մ'էր այդ, զայն գոր-
ծադրելու համար գուցէ Հայ մ'ալ
գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար
իրենց գործիք ընելով, որպէսզի Հա-
յերն ոչ թէ իրենց հնաւանդ եկեղե-
ցական իրաւունքները պաշտպանել
ուզողներ, այլ ցարին և ռուսական
բանակին թշնամիներ ներկայացու-
նեն. մանաւանդ այդ պատահած է
այնպիսի միջոցի մը որ ռուս կառավա-
րութիւնը ցարի հրամանով սկսած է
մի քիչ մեղմացունել իշխանի դէմ
իր խտուածիներն:

Եթէ ռուս պաշտօնեայնէր խաւա-
րամիտ մասի կողմէն սարքուած բան
մը չէր այդ տինամիթով ցոյց, որին
զոհ գնացած են եկեղեցին գտնուած
շատ մը անմեղ Հայեր, դարձեալ ա-
տոր յանցանքը կալիցիոյ իշխանի
քան թէ ռուսաձիգներին վրայ կիսնայ
որովհետև այդ վիճակ կապացուցանէ
թէ կալիցիոյ անիրաւութիւններն ու
յիմարօրէն խտութիւններն այն աս-
տիճանի հասեր են որ մի քանի յու-
սահատները՝ այդպիսի վտանգալի ծայ-
րայեղ միջոցի մը դիմելուն պատճառ
եղեր են:

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Եկեղեցական կալուածների գրա-
ւումէն ի վեր, Ս. Հայրապետի անու-
նին ղրկուած գրառներն ալ կը գրաւ-
ուէին փոստին մէջ և պատկանեալ նա-
խաւարութեան կը ղրկուէին: Այս
օրեր բարձրագոյն հրաման եկաւ որ
Ս. Օծութեան ղրկուած գրառներն
ուղղակի իրեն յանձնուին: Միայն
եթէ 1000 ռուբլիէն աւելի լինի ղըր-
կուածը, ղրկողին անունը հաղորդուի
պատկանեալ իշխանութեան:

— Ս. Յովհաննէս Մկրտչի տօնին
օրը, Ս. Հայրապետի անուան տօնա-
խմբութեան պատճառով, ամէն եկե-
ղեցիներին մէջ պաշտօն կատարուած և
հեռագրով շնորհաւորական բարեմաղ-
թութիւններ ղրկուած են:

Դիտուել է որ միայն և միայն Սեդ-
րակեան Արիստակէս Եպի. կողմէն ո՛չ
նոր տարիի և ո՛չ ալ անունի շնորհա-
ւորութիւն եղաւ Ս. Հայրապետին:

— Պարսկաստանի Մուզաֆէրէտ-
տին Շահը ամանորը շնորհաւորած
լինելով մեր Ս. Հայրապետին, Ն. Յ.
Օծութիւնն ալ փոխադարձ հեռագ-
րով իր շնորհակալութիւն յայտնեց:

— Եկեղեցական և աշխարհական
ազգային պաշտօնատարներն որոնք
վէհ. Հայրապետի հրամանին հնազան-
դելով, ռուս կառավարութեան կողմէն
եկեղեցական կալուածների գրաւման
գործողութիւններին չմասնակցելուն
համար դատի ենթարկուած էին, ան-
պարտ արձակուեցան դատարաննե-
րէն: Վէհ. Կաթողիկոսը շնորհակալու-
թիւն յայտնելու համար իշխանի
մէջ ճաշկերոյթ մը տուաւ զանոնք
պաշտպանող փաստաբաններին որոնք
Ռուսեր էին:

— Ռուս կառավարութիւնն Արժ.
Տ. Բենիկ վարդապետին, որ Ռուսիաի
հայ եկեղեցականներին մէջ քաջա-
րող մէկը լինելու համբան ունի, հրա-
ման ղրկել է խարքով երթալ բնա-
կելու և նա ալ գնացել է հոն, որ ա-
ւելի ճիշդ է ըսել՝ աքսորուել է խար-
քով:

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Երուսաղէմի Ս. Թակոբեանց վան-
քին մէջ հաշուական պատճառներով
ծագած վէճերի քննութեան համար
կ. պօլսի Պատրիարքարանի կողմէն
երկու բարձրաստիճան քննիչների
ղրկուելուն դէմ Բ. Դրան հանած ար-
գելքին նկատմամբ՝ Ամեն. Օրմանեան
պատրիարք Եւրոպի պալատը դիմած
լինելով, կայսերական իրաւէ մը ար-
տօներ է գեր. Մանկունի Եպի. և
վան. Տիգրան էֆ. Երուսաղէմի
Կրօնադէմ երթալը:

— Աղթամարի կաթողիկոսական
Տեղապահ Տ. Արսէն Ծ. Վ. տեղեկագ-
րած էր Պատրիարքարան թէ վանի
ամերիկեան որբանոցին մէջ պատու-
պարտող Հայաստանեայց եկեղեցիի
զաւակների դատարարութեան մա-
տին խորհրդակցութիւններ կատարեք
է միտնարին հետ և անոնց մայրենի
եկեղեցիի աւանդութիւններն անվթար

պահպանելու մասին 6 պայմաններ ա-
ռաջարկել է, որոնց գործադրութեան
պիտի հսկէ վանի մէջ կազմուած յանձ-
նաժողովը: Այդ առաջարկութիւններ
քննուելու են միտնարին կողմէն:
Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան
կրօնական ժողովը փետր. 3/16ի նըս-
տին մէջ կարգաւոր ալ տեղեկագիր
և յաջող գտնելով կաթող. Տեղապահի
ձեռնարկը, որոշել է գրել որ նոյն
ուղղութեամբ և արթնամտութեամբ
չարունակէ վարել թեմական-եկեղե-
ցական գործերը:

— Վանէն կը գրեն թէ վարագի-
վանքի որբանոցին տեսուչ Մշեցի
Տիար Մարտիրոս Գաբրիէլեան վանի
ռուսական հիւպատոսարանին թարգ-
ման եղեր է, յաջորդելով Ռուսիացի
Տիար Կարապետ Զիլինկիբեանին, որի
պաշտօնավարութիւնը դադարած լինե-
լով վերադարձել է Ռուսիա:

Որբանոցին տեսուչ նշանակելու
որբանոցին տեսուչ նշանակելու է վա-
նեցի Տիար Գէորգ Շաքարեանը:

— Քղիի Ազգ. Քաղաքական ժողովը
գոհունակութիւն յայտնելով նոր ղըր-
կուած Պատր. փոխանորդ Արժ. Տ.
Երուսաղ. Վ. Փէրտահճեանի համար,
խնդրել է Պատրիարքարանէն որ
Քղի իբր առանձին վիճակ նկատուի և
իրեն յատուկ առաջնորդ մը ունենայ,
մինչ ենթարկուած է այժմ կարինի
առաջնորդութեան:

Տ. Երուսաղ. Վ. Քղիի մէկ քանի
վանքերի մասին կարգ մը տեղեկու-
թիւններ տուել է Պատրիարքարանին
և զանոնք կամ ի մասնաւորի Ս. Կա-
րապետի վանքը վերաշինելու համար
400 օսմ. ոսկիի պէտք մը յայտնել է:

ՀԱՅԵՐ ԵՑԳԻՊՏՈՍ

Վերջերս բաւական միութարական
ազգային լուրեր սկսած են գալ Ե-
գիպտոսէն:

Գահիրէի Հայերը կուգեն վերանո-
րոգել Գալստեան վարժարանը որ
ներկայ պահանջներին անհամապա-
տասխան վիճակի մը մէջ կը գտնուի
և չենք ալ հինգած է: Բայց ուղիւ
միայն բաւական չէ, դրամ պէտք է
չինելու համար: Վան. Պօղոս փաշա
Նուպար իր անդրանիկ զաւակի, Ազն.
Առաքել Պէյ Նուպարի, Օր. Նէվրիկ
Ասլանեանի հետ ամուսնութեան առ-
թով 1000 անգլ. ոսկի նուիրել է նոր
կառուցուելիք վարժարանին համար:
Միևնոյն ժամանակ, Գահիրէի առաջ-
նորդարանէն ամսական թոշակ ստա-
ցող աղքատներին մէկ մէկ ամսական
նուիրել է. նաև խնդրել է Ազգ.
Ընդհ. ժողովին ատենապետ վան. Տ.
Տիգրան փաշա Ապրոյէն՝ Գալստեան
վարժարանի կարօտ բոլոր աշակերտ-
ներին մէկ մէկ ձեռք նոր հագուստ
չինել տալ այս առթիւ, ծախքն իր
հաշուի անցունելով: Վան. Պօղոս փաշա
քիչ օրեր առաջ ալ իր զաւակի նշա-
նախօսութեան առթիւ սոյնպիսի մե-
ծագումար նուէրներ տուած էր Ա-
լեքսանդրիաի մէջ:

— Ամեն Հայի համար ուրախալից
է նաև Պարսկաստանի վէհ. Շահէն

եղած գոհունակութեան և մեծարա-
քի ցոյցը վան. Աբրահամ Բարթո-
լոմէայի որ Եգիպտոսի «Խնամակա-
լութիւն» կոչուած մեր ազգային վարչ-
ութեան գլուխն է:

Վէհ. Շահին շնորհած Առիւծի
Արեգական Ա կարգի պատուանշան
վան. Բարթոլոմէայի կուրծքը զա-
ղարող պատուանշաններին մէջ մա-
նաւոր նշանակութեան արժանի է նա-
անոր համար որ իր հայասիրութե-
բազմաթիւ ապացոյցներ տուող կա-
րէ մը, Մուզաֆէրէտտին Շահէն
կած է: Բարթոլոմէայի գնացել է
շնորհակալութիւններ յայտնել Կա-
սի պարսկական դեսպանին ինչպէս
Պարսկաստանի նախկին սատարա-
Բարձր. Աթապէկ Ազալին որոնք
միջոցին Գահիրէ կը գտնուէին և
րալիւ ընդունելութեամբ պատուա-
րած են Ն. Վանութիւնը:

— Պարսիկ կառավարութիւնն
լեքսանդրիաի հիւպատոս նշանակելու
վան. Միհրան Խան Գալֆայեանը,
տեղական հայ թերթերի գրած ինչ-
յելով, Եգիպտոսի մէջ օտար տէր-
ութեան մը ներկայացուցիչ առա-
ջայն է եղած: Ուրախալի է Գալֆ-
յեան խանի այս անուանումը:

ՀԱՅԵՐ ՅԱՄԵՐԻԿԱ

Վերջին թղթաբերով ցաւալի
մը ստացանք: Միացեալ-Նահա-
յների Հայերի Ս. Փրկիչ անդամի
կեղեցին որ Ուաշինգթոնի մէջ կը գտնու-
վի փետր. 7ի կիրակի առաւօտ անսկի-
կերպով այրուել է: Այրուած է նա-
պէս անոր ներքնայարկը զան-
գրադարանն որ 2000 հատորի
գիրք կը պարունակէ:

Մանրամասնութիւնները չենք
մացած դեռ: Բայց զոնէ այս կէտ
խիթարական է որ թէ՛ եկեղեցի
թէ՛ գրադարանը կանխահոգ զգ-
շութեամբ ապահովագրուած են եղ-
Առաջնորդարանը որ եկեղեցիին
(65, Laurel str.) կը գտնուի, ազատ
է հրդեհէն:

— Ամերիկացի վանեցիկ
վանի մէջ նոր բացուած Կեդրոնա-
վարժարանին նիւթապէս օգնելու
վելի նպատակով ընկերութիւն
հաստատել են իրենց մէջ: Այդ-
րակազմ ընկերութիւն յոր. Վ.
Պօղոսի մէջ չքեղ հանդէս մը
տարեց ուր ատենախօսութիւններ
զատ, գաւառական պարեր, պարե-
ներ, Հայաստանի տարազով հովի-
նի սրնգի ձայն ներկայները մտովի
փոխադրէին պահ մը իրենց հայրեն-
որի հետ կապուած պէտք է
միշտ մեր սիրտեր:

Ատենախօսներէ մին եղած է
ամերիկացի խմբագրուհին Օր. Է.
Սթոն Պաքուէլ որ 70-80 կտոր
ղէներ, մեծ մասն իր ձեռագործ
վիճակահանութեան գրաւ հոն ի
պատու ընկերութեան:

Հանդէսին զուտ հասոյթը 170
(850 ֆր. չափ) եղած է: Միայն
նաժառը, իբրև յիշատակ, գնու-
25 տոլարի:

Շնորհակալութեամբ կը յայտնենք որ Մարտի 3-ը բարեհաճ ազգայիններ մօտէն տեղեակ գտնուելով Արմենիայի հրատարակութեան գլխավոր տնօրէններին, գէթ մասամբ առաջարկները չեն ընդունելու նպատակով հանգանակութեան մը ձեռնարկած են այստեղ իրենց ծանօթներ իր լրանակին մէջ և արդէն 280 թր. յանձնած են մեզ առհաշիւ : Նուիրաւորութեան համար իրենց բացած այդ ստորագրութեան ցանկը փակուած չէ դեռ, այլ կը շարունակուի տակաւին :

— Կ. պօլսի լրագրողներին մէջ կը կարգանք Պատրիարքարանէն հանդիմանած լուրերի շարքին մէջ և հետեւեալը :

«Մարտի 1-ի մատրան Հոգաբարձութիւնը ծանուցանելով թէ Տիար պէրքի Տ. Յովհաննէս քհն. Մինասեան Եփրատոսէն հոն երթալով կը պաշտօնավարէ մատրան մէջ և թէ իրենք գոհ են անոր պաշտօնավարութենէն, կը խնդրեն որ իրենց հոգևոր պաշտօնայ կարգուի յիշեալ քահանայն : Կրօնական ժողովը կարևոր նշանակաւ տեղեկութիւն ուղարկեալ Տիար պէրքի առաջնորդարանէն յիշեալ քահանայի մասին : »

ՏԻՍՈՐ Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՅԱՆ

Բարիցի «Բանասէր» գրական և գիտական ամսաթերթի խմբագիր-տնօրէն Տիար Կ. Յ. Բասմայեան Ռուսահայաստան ըրած ուղևորութենէն վերադարձած լինելով, վերսկսած է իր թերթի հրատարակութեան շարունակութիւնը :

Ուրախալի է որ այն կողմեր և մասնաւորապէս Անիի մէջ ըրած ուսումնական հետազոտութիւններէն շատ մը պաշարներ ստանալով վերադարձած է : Կը լսենք թէ իրեն հետ բերած է նոյն իսկ հայկական մեմորիալ մը, արդիւնք իր պեղումներին :

Հետաքրքրական կը լինին անշուշտ «Բանասէր»-ի առաջիկայ համարներն որոնց մէջ նոր տեղեկութիւններ պիտի տրուին Անիի աւերակների մասին ինչպէս խոստացուած էր : «Բանասէր»-ի խմբագրութեան հասցէն միևնոյնն է դարձեալ :

112, Bd. Rochèchouart PARIS.

ՆԱՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալները :

ՏՆԱԿԱՆ ԴԱՏՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ. Մայրերու ուղղութեամբ խօսք : Անգլիերէնէ թարգմանեց Պողոս ԱլիքսանԴեան, աշակերտ Արթարան Որբանոցի : Նիկոսիա, տպարան Ազգ. Արթարան-Որբանոցի, 1903. Գին 1 րէնի կամ 10 սանդիմ, Հասցէ՝ Mesrobian Society (Cyprus) NICOSIA.

ՄԵԾ ԱՌԱՌՈՅԸ. Գրեց Ա. Չ. Հրատարակութիւն Հ. Յ. Գ. «Ջանք» կօմիտէի ժընեվ. Տպարան Հ. Յ. Գալանկցութեան, 1903. Գին 50 սանդիմ : Գին մէկ ժընեվ, «Դրօշակ» խմբագրութեան :

Արշալոյսի հրատարակ խմբագրական վարչութեան քառասնօրեայ աշխատակցութիւնը և Եղիշ Թորոսեան : Տպագր. Գահիրէ. 20 հոկտ. 1903 :

Նշանաւոր Հայ դէմքեր. Խրիմեան Հայրիկ, Գամառ Քաթիպայի, Խորէն Նպ. Նարպէի, Բաթթիի, Նալբանդեանցի, Դուրեանի, Հ. Ալիշանի և Մ. Պէշիկթաշեանի պատկերներ որոնք գեղեցիկ կերպով արտատպուած են Վազգէնի Երգարանէն 65 հարկերով արդիւնք բարձրութիւն և 44 հարկերով արդիւնք լայնութիւն ունեցող փայլուն և հաստ թղթի մը վրայ որի կեդրոնը գրուած է Վազգէնի (Տիգրան Տէրոյեան) պատկերը, Վարդան Գոլշեանի և Յովհաննէս Ագրիպպասեանի անմահ յիշատակին նուիրած իր մէկ երգով մէկտեղ : Գինն է 12 սէնթ :

1904ի Օրացոյց, պատրի վրայ կախելու և ամսաթիւերը միայն ցուցնելու համար : Նահատակուած Հայ յեղափոխականներէ 16 հոգիի պատկերներովը զարդարուած : Գին 12 սէնթ :

Վերադարձ պատկերազարդ վերջին 2 հրատարակութիւններն, ինչպէս նաև «Պատկերազարդ Վազգէն Երգարան»-ը որի գինը 1 տոլար և 15 սէնթի իջած է այժմ, ստանալու համար պէտք է գիմել հետեւալ հասցէին. K. Khorenian 379, P. O. Box, LYNN Mass (Etats Unis d'Amérique)

ԹԻԻՐԲԻԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եւմէնի արշաւանքէն յետ դարձած 1500ի չափ զօրքեր Պէլլուրի մէջ խռովութիւններ հանելու և կռուութիւններ ապարանքը պաշարելով սպառնացել են քաղաքը կողոպտել եթէ իրենց ոռոգել պահանջ մնացած 16.000 օսմ. ոսկին չվճարուի : Կռուութիւն փաշայի զիմուսներին վրայ, Օսմանեան բանակը 6000 ոսկի տուել է. բայց զօրքերը պնդել են թէ ամբողջ առնելիքն են պէտք է վճարուի : Կռուութիւն ըստիպուել է եղելութիւնն անմիջապէս հեռազորով հաղորդել Բ. Դրան որի պատասխանն ուղացած լինելով, կը վախճուի որ կրկին խռովութիւններ ծագին :

— Պայազիտի ռուսական զերհիւ պատու իշխան Եւքրոյսի Պուրկազի (Պուրկաշի) զերհիւ պատու նշանակուել է և իր պաշտօնով Պայազիտ զրկուել է Կարինի ընդհանուր հիւպատոսարանի քարտուղար և թարգման Տ. Կոստանտին իվանով :

— Վանի ֆրանսական զերհիւ պատու նշանակուած է Տ. Բուպէն, Համպուրկի ընդհանուր հիւպատոսութեան քարտուղարը :

Խարբերդի ֆրանսական զերհիւ պատու նշանակուած է Տ. Բէրու, Սոֆիայի զիւանագիտական գործակաւորութեան քարտուղարը :

— Տիգրանակերտ քաղաքի պարիսպները նոր գրութեան համեմատ պաշտպանութեան համար անօգուտ համարուելով պիտի փլուզին և մասնաւորապէս ծախու պիտի հանուին կռուութեան կողմէն : Նոյն գետին վրայ պիտի շինուին նաև զօրանոց մը և հիւանդանոց մը :

— Կեսարիայի կռուութիւն օգնական Արիքսան Սէրվէշ Էֆէն Կ. պօլսի

կանչուել է, Տպագրական Տեսու. թեան մէջ իրեն պաշտօն մը տրուելու համար :

— Սոսկալի անձրևներէ գոյացած հեղեղ մը Թարհունաի լեռներէն Ափրիկեան-Տրիպօլի քաղաքին մինչև դուռները հասնելով, քարուքանդ դարձուցեր է իր ճանապարհի վրայ և քաղաքին շուրջը գտնուածները : Զօրքերը թումբեր շինելով ջրին ճանքան դարձուցեր են դէպի ծով ուրով քաղաքն ազատուել է : Ետ մարդեր ու անասուններ ջուրը քշել տարել է : Թարհունաի լեռներէն մինչև Տրիպօլի քաղաքը 36 ժամ տեղ ճանքան մի քանի ժամի մէջ յանկարծ եկել էր ջուրը :

ԹԻԻՐԲԻԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

Կ. պօլսէն կը հաղորդեն թէ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ և Թիւրքիայի յարաբերութիւններն արդէն լարուած վիճակ մ'ունենին, մի քանի գործերի համար թիւրք կռուութեան խոստացած հատուցումները դեռ չվճարուելուն պատճառով : Այժմ այդ վիճակ աւելի ծանրացած է ուրովհետև Բ. Դուռը կը մերժէ դեսպանութեան (ambassade) վերածել ամերիկեան պատուիրակութիւնը (legation) :

ՊԱԼԵՍՏԻՆԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աւստրիական կռուութիւնը փետր. 10ին խիստ ոճով ազդարարագիր մը ղըրկել է Թիւրքիային և Պուրկաշիին, մակեդոնական գործերին նկատմամբ : Երբ թէ Աւստրիա պատրաստութիւններ կը տեսնէ բազմաթիւ զօրքեր Մակեդոնիա մտցունելու, զայն հանդարտեցունելու պատրուակով, եթէ խռովութիւններ ծագին հոն :

— Բ. Դուռն աւստրիական և ռուսական զեսպանների յնր. 28ին տուած ծանուցագրին պատասխան մը ղրկեց : Իր այդ պատասխանագրի մէջ կը պնդէ թէ եւրոպական տէրութիւնների կողմէն նշանակուած քաղաքային (civil) պաշտօնատարներին հետ մէկտեղ պէտք է գտնուին նաև թիւրք պաշտօնատարներ անոնց պաշտօնավարութեան միջոցին և կը կրկնէ դարձեալ իր առաջարկ թէ մակեդոնական զինեալ ոստիկանութիւնը (gendarmerie) պէտք է որ օսմ. պատերազմական նախարարութեան գործակցութեամբ կազմակերպուի :

Իսալացի Տէմիօրի զօրավարը, որ Մակեդոնիայի նորակազմ զինեալ ոստիկանութեան հրամատար նշանակուած է, փետր. 6ին սուլթանին ներկայացուեցաւ : Զինք ներկայացուց իտալական զեսպանը և ոչ թէ օսմ. պատերազմական նախարար ինչպէս կարգադրուած էր առաջնօրը Բ. Դուռը կողմէն չեղեց անոր օսմ. պաշտօնայ մը լինելը : Զօրավար Տէմիօրի որ զօրաբաժնի Ա կարգի զօրապետ անուանուած էր, թիւրքական համազգեստ հագել էր և սուլթանին հաւատարմութեան երդումն ըրաւ : Սուլթանը Մէմիօրիին մեծ ժապաւէնի պատուանշանը շնորհեց անոր :

— Պուրկաշի կը ղարքին տրուած ֆէրմանն է կը ղարքին իրաւունք կուտայ պուրկար վարժարաններին վարժապետներ նշանակելու : Վերջերս Բ. Դուռը հրամանագիր մը հանեց որով պուրկար ուսուցիչներին կարգիլէ դասախօսել եթէ իրենց անձնական համար երաշխաւորութիւն մը չտան, այդ ընելու համար ալ

կարճ պայմանագրով մը տրուած է իրենց : Եկարգարանը ղուքեր թույլատրել վարժապետներին որ այդպիսի երաշխաւորութեան մը յանձնառու լինին : Եթէ այս վէճ շարունակուի, քիչ ատենէն պիտի փակուին պուրկարական բոլոր վարժարանները : Այդ որոշում մեծ յուզում յառաջ պիտի բերէ պուրկարական տեղերը, մանաւանդ որ Բ. Դուռն այդպիսի պահանջ մը կը լինի ճիշդ այն ատեն երբ քաղաքային գործակատարներ (agent civil) կը ղրկուին Մակեդոնիա, գրեթե անմիջապէս հանդարտեցունելու համար :

— Կ. պօլսի աւստրիական և ռուսական զեսպանատուները շատ դժգոհ կերպին մարաշխտ (միւշիտ) Մուստաֆա փաշային Մակեդոնիայի զինեալ ոստիկանութեան ընդհանուր հրամատար անուանուելուն համար : Այդ կերպով իտալացի ճիւղի զօրավարը հրահանգել էր երկրորդական զեր մը միայն ունեցած պիտի լինի : Ռուսիա այս միջոցին աւելի ծանր գործերով զբաղուած լինելով Մայրաքաղաք Արեւելքի մէջ, դուրսէ ձայն չհանէ. բայց խնդր է թէ միւս տէրութիւններն ինչ պիտի ըսեն այս մասին :

— Հռովմի «Ճիւղեալ տիւրքալի» լրագիրը շատ ծանր լուր մը ստացած է վիէննայէն : Կըսէ թէ Աւստրիա պատրաստուած է զօրքերով միլիոններ Պալեստինային մէջ : 300.000 զօրք շարժուան վիճակի մէջ գտնուելու վրայ է եղել : Այդ զօրքանակի առաջին մասերը մարտ ամսի սկիզբներ դէպի Նովի Պազարի կողմը պիտի ուղղուին և պիտի սլսին եղեր անկէ յառաջնալ Պալեստինա պատմութեան վրայ քաշուելու համար :

— Մէկ կողմէ լուրեր կը պտտին թէ գորուներն անպատճառ ընդհանուր ապստամբութիւն պիտի ծագի Մակեդոնիայի մէջ : Միւս կողմէ ալ Կ. պօլսէն փետր. 24ին տրուած տեղեկութեան մը նայելով, նոյն երեկոյ ստորագրուել է Պուրկաշիին և Թիւրքիայի միջև համաձայնութեան պայմանագիր մը որի պայմաններին համեմատ յանձն առած է պուրկար իշխանապետութիւնը ջանալ որ հանդարտութիւնը վերահաստատուի Մակեդոնիայի մէջ :

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ

Սալոնիկէն կիմացուեան թէ Ալպանացիներն ոռքի ելել են, կենդանիներ համար դրուած նոր տուրքերը վճարել կը մերժեն, մի քանի զինեալ ոստիկաններ և քրիստոնեային սպաններ են :

Արեւելեան երկաթուղիների ընկերութիւնը Կ. պօլսէն հրաման ստացաւ որ պատրաստ գտնուի 10 վաշտ հետնակազօրք, 5 վաշտ հեծելազօրք, թնդանօթներ և լեռնային հրետանիներ փոխադրելու :

Զօրավար Եւմի փաշան իր 2500 զօրքերով և 3 թնդանօթներով պաշարուած է 20.000 Ալպանացիներէ Պապա Հօսթիի մէջ, Տիւրքիայի և Իթէրի միջև : Արդէն 100 հոգի մեռել են թիւրք զօրքերէն որոնք առանց ուստիսի և առանց ջուրի մնացած են :

Իւսթրիայի վալի Եահին փաշայի հրամատարութեամբ բազմաթիւ օգնական զօրքեր աճապարանքով կը ղրկուին կըռօ ունին տեղը :

— Ճաքովալէն Պէլլուրի (Սերպիա) միջոցով եկած հեռագիր մը կիմացուեց թէ նոր ընդհանուր մ'ալ պատահել է թիւրք զօրքերին և Ալպանացիներին (Աւստուլու) միջև : Թիւրք զօրքերի վաշտ մը բնաջինջ եղել, Եւմի փաշան ալ վերադարձուել է : Մինչև այժմ 30.000 Աւստուլուներ զինուած կը մասնակցին ապստամբական շարժումին :

— Սալոնիկէն եկած վերջին լուրերին նայելով, բազմաթիւ թիւրք զօրքեր հա-

ԴՈՒՍԵԻՃԱԲՈՆԱԿԱՆ
ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Մեծ պատերազմը, ինչպէս կերերի
Եալու գետի եզերքներին վրայ պիտի
մղուի. այդ գետ իրարմէ կը բաժնէ
Մանչուրիան որը Ռուսիա գրաւած
է և Քորէայի երկիրը ուր յաղթանակ
մտած կը հրամայէ այժմ Ճաբոն
Երկու կողմէն ալ կը շարժին ու կը
պատրաստուին այդ մեծ պատերազմ
ընդհարումներին համար որոնք թե
բեւ մօտալուտ են :

Մեր հասցեն՝
 Madame Raffi
 32, Richmond Gardens
 Shepherd's Bush Green
 (England) LONDON W.

Հեղինակի պատկերովն և ինքնա-
կենսագրութեամբ: Գրեց Պ. Տոնա-
պետեան: Գինը ճանապարհածախքով
3 ֆրանգ: Դիմել աշխատասիրողին
117, Godolphin Road, LONDON W.

Ամեն երկրի փոռերը, քանի՛ սան
թիմի համար ալ լինի, մանտառ
փոստ կուտան մեզ վճարուելու համար
Մարտէլի մէջ :

Գրեն է 4 Փրանք, հանապարհա
ծախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Գարս
կատարանի հարկեր 2 Փրանք է 5
սարքիմ:

Marseille. — Imprimerie du Midi